

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Підручник

КНИГА ЧЕТВЕРТА
МАТЕРІАЛЬНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора,
завідувача кафедри порівняльного і європейського права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
В. І. Муравйова

Київ
Ін Юре
2016

УДК 341.1(075.8)
ББК 67.312.1я73
Є24

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 2 від 30 вересня 2014 року)

Рецензенти:

Копійка В. В. — доктор політичних наук, професор, Директор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Денисов В. П. — доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

Довгерт А. С. — доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, професор кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Голова авторського колективу

Муравійов В. І. — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Колектив авторів:

- Білоцький С. Д.** — канд. юрид. наук, доц. (розд. 1,2; розд. 6 у співавторстві з *О. О. Гріненко*);
Гріненко О. О. — д-р юрид. наук, старш. наук. співроб., доц. (розд. 5; розд. 6 у співавторстві з *С. Д. Білоцьким*);
Медведєва М. О. — д-р юрид. наук, доц. (розд. 3);
Забара І. М. — канд. юрид. наук, доц. (розд. 4);
Шелудченко А. С. — канд. юрид. наук (розд. 7 у співавторстві з *В. В. Кривак*);
Кривак В. В. — канд. юрид. наук, адвокат (розд. 7 у співавторстві з *А. С. Шелудченковою*)

Є24 **Європейське право: Право Європейського союзу** : підручник / за заг. ред. В. І. Муравійова. — К. : Ін Юре, 2015 —

Кн. четверта : Матеріальне право Європейського союзу / В. І. Муравійов (голова авт. кол.), С. Д. Білоцький, О. О. Гріненко, М. О. Медведєва [та ін.]. — К. : Ін Юре, 2016. — 400 с. — ISBN 978-966-313-537-3.

У підручнику аналізується широкий спектр сфер регулювання в праві Європейського союзу, які формують матеріальне право ЄС, таких як енергетичне право ЄС, інформаційне право ЄС, право навколишнього середовища ЄС, податкове право ЄС, правове регулювання космічної діяльності в ЄС, правове регулювання освіти і науки в ЄС та інших. У виданні враховані всі останні зміни до правопорядку Європейського союзу.

Робота призначена для викладачів, студентів, аспірантів, наукових та практичних працівників, усіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання європейської інтеграції.

УДК 341.1(075.8)
ББК 67.312.1я73

ISBN 978-966-313-537-3

© С. Д. Білоцький, О. О. Гріненко, М. О. Медведєва та ін., 2016
© Ін Юре, 2016

Зміст

КНИГА ЧЕТВЕРТА

Матеріальне право Європейського союзу

Розділ 1. Податкове право ЄС

1.1. Податкова система ЄС	7
1.2. Розвиток податкового права ЄС	8
1.3. Принципи правового регулювання оподаткування в ЄС	11
1.4. Джерела податкового права ЄС	15
1.4.1. Установчі договори	15
1.4.2. Вторинне законодавство ЄС	17
1.5. Місце податкового права ЄС у правовій системі Союзу	26
1.6. Правові засади непрямого оподаткування в ЄС	29
1.6.1. Податок на збільшення статутного капіталу	30
1.6.2. Податок на додану вартість	30
1.6.3. Акцизні збори	38
1.7. Правові основи прямого оподаткування в ЄС	44
1.7.1. Оподаткування компаній	44
1.7.2. Оподаткування заощаджень	49
1.7.3. Оподаткування транскордонних відсотків та роялті	52
1.8. Оподаткування працівників ЄС	54
1.9. Правові основи співробітництва податкових органів держав-членів	55
Питання і завдання для самоконтролю	57

Розділ 2. Енергетичне право ЄС

2.1. Правові основи енергетичної політики ЄС	59
2.2. Норми первинного права ЄС у сфері регулювання проблем енергетики	72

2.3. Правове регулювання єдиного енергетичного ринку ЄС	84
2.3.1. Правове регулювання сфери електроенергетики в ЄС . . .	84
2.3.2. Правове регулювання газової сфери в ЄС	104
2.3.3. Правове регулювання у вугільній сфері в ЄС	120
2.3.4. Правове регулювання сфери відновлюваних джерел енергії в ЄС	121
2.3.5. Правове регулювання енергоефективності в ЄС	127
2.4. Політики ЄС у сфері транс'європейських енергетичних мереж.	133
2.5. Інституційний механізм енергетичного ринку ЄС	140
2.6. Правове забезпечення безпеки постачань енергоресурсів у ЄС.	152
2.7. Інституційний механізм співробітництва ЄС з третіми країнами у сфері енергетики.	166
Питання і завдання для самоконтролю	170

Розділ 3. Європейське право навколишнього середовища

3.1. Поняття права навколишнього середовища ЄС	171
3.2. Принципи та джерела права навколишнього середовища ЄС	177
3.3. Компетенція ЄС і держав-членів у сфері охорони довкілля та інституційний механізм у сфері регулювання охорони довкілля	184
3.4. «Горизонтальне» право навколишнього середовища ЄС	191
3.5. «Вертикальне» право навколишнього середовища ЄС.	202
Питання і завдання для самоконтролю	218

Розділ 4. Правове регулювання побудови інформаційного суспільства та використання інформаційно-комунікаційних технологій в Європейському союзі

4.1. Правове регулювання побудови інформаційного суспільства в Європейському союзі	220
4.1.1. Європейська інформаційна політика та її роль у побудові інформаційного законодавства ЄС	220
4.1.2. Системи регулювання Інтернет у ЄС	227

4.2. Правове регулювання використання інформаційно-комунікаційних технологій у Європейському союзі	229
4.2.1. Електронні комунікації в праві ЄС	229
4.2.2. Правові аспекти електронної торгівлі в ЄС	242
4.2.3. Електронні підписи в праві ЄС	245
4.2.4. Правове регулювання використання електронних грошей в ЄС	248
4.3. Розвиток правового регулювання інформаційної безпеки в Європейському союзі	250
Питання і завдання для самоконтролю	265

Розділ 5. Правове регулювання космічної діяльності в праві ЄС

5.1. Поняття, концептуальні засади та еволюція правового регулювання космічної політики ЄС	266
5.2. Принципи та джерела правового регулювання космічної політики ЄС	271
5.3. Правові засади діяльності та компетенції ЄС в галузі освоєння космосу.	277
5.4. Європейське космічне агентство: структура, повноваження, форми та напрями діяльності	280
5.5. Правові засади та напрями співробітництва України та ЄС у космічній галузі	286
Питання і завдання для самоконтролю	295

Розділ 6. Правове регулювання освіти і науки в ЄС

6.1. Основи правового регулювання освіти і науки в ЄС	296
6.2. Основні документи ЄС у сфері освіти та Болонський процес	303
6.3. Програми ЄС у сфері освіти і науки	309
6.4. Професійне навчання в ЄС	323
6.5. Функціонування системи освіти в країнах ЄС (на прикладі Франції, Німеччини та Великобританії)	325
Питання і завдання для самоконтролю	333

Розділ 7. Основи правового регулювання політики ЄС у сфері культури

7.1. Правові засади, цілі та компетенція ЄС та держав-членів у контексті політики в галузі культури	334
7.2. Правове регулювання торгівлі «культурними товарами» в ЄС	346
7.3. Основні Програми ЄС у сфері культури	349
7.4. Правові аспекти співробітництва між Україною та ЄС у сфері культури	358
Питання і завдання для самоконтролю	372
Список скорочень	374
Список літератури (до розділів)	378
Предметний покажчик	389